

Auteur

Juridische Zaken

Datum

1 februari 2017

© Hogeschool Utrecht,
Utrecht, 2017

Bronvermelding is verplicht.
Verveelvoudigen voor eigen gebruik
of intern gebruik is toegestaan.
HU-productnummer: OOS/J/16.111

Auteursrechten regeling HU OOS/J/16.111

Auteursrechten regeling HU OOS/JZ/16.111

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Regeling handhaving auteursrechten Hogeschool Utrecht	4
2.1	Begripsomschrijving auteursrecht.....	4
2.2	Reikwijdte	4
2.3	Uitgangspunten.....	4
3	De bescherming van derden, belanghebbenden buiten Hogeschool Utrecht	5
3.1	Eigen gebruik.....	5
3.2	Kopiëren ter toelichting bij het onderwijs.....	5
3.3	Overname t.b.v. readers	5
3.4	Plagiaat.....	6
3.5	Nieuwe Auteurswet (m.i.v. 2004)	7
3.6	Naburige rechten	7
4	Bescherming van auteursrechten van personen binnen de Hogeschool (personeelsleden, studenten)	8
5	Bescherming van de rechten van de Stichting Hogeschool Utrecht	9
	Bijlagen	10

Dit reglement treedt in werking met ingang van 1 februari 2017.

1 Inleiding

Sinds 1997 heeft Hogeschool Utrecht de regeling *Handhaving auteursrechten Hogeschool Utrecht*. Voornaamste overweging is dat alleen natuurlijke personen (individuele auteurs) en rechtspersonen (zoals Hogeschool Utrecht), maar niet instituten of andere onderdelen aansprakelijk zijn in de zin van de Auteurswet. Een rechtspersoon is aansprakelijk voor handelingen van zijn personeelsleden, als deze handelingen in de uitoefening van de functie tot stand komen.

Voor Hogeschool Utrecht betekent het bovenstaande dat alleen de rechtspersoon “Stichting Hogeschool Utrecht”, vertegenwoordigd door het College van Bestuur, aansprakelijk gehouden kan worden voor overtredingen en verantwoordelijk voor de handhaving van de wettelijke regels. Delegeren of mandateren van deze formeel-juridische aansprakelijkheid aan instituutdirecties of individuele docenten is niet mogelijk.

Wel kan de uitvoering van de regelgeving worden gemandateerd aan instituutdirecties, die op hun beurt door interne submandatering de verantwoordelijkheid voor de dagelijkse praktijk bij een ander persoon kunnen leggen. Te allen tijde blijft echter de juridische eindverantwoordelijkheid liggen bij het College van Bestuur.

Het bovenstaande maakt het noodzakelijk dat het CvB zijn verantwoordelijkheid neemt door het vaststellen van een centrale regeling met betrekking tot de auteursrechten.

Deze regeling is geactualiseerd in verband met de inwerkingtreding van een gewijzigde Auteurswet. De wet is gewijzigd als gevolg van de uitvoering van de EG-richtlijn ‘auteursrecht en naburige rechten in de informatiemaatschappij’ uit 2001.

Deze regeling is een algemene uitwerking van de wettelijke en arbeidsrechtelijke kaders. Meer informatie die ook is toegespitst op de student/docent/instelling, waaronder FAQ's, is te vinden op:

<https://www.surf.nl/themas/digitale-rechten/auteursrechten/index.html>

2 REGELING HANDHAVING AUTEURSRECHTEN HOGESCHOOL UTRECHT

2.1 Begripsomschrijving auteursrecht

- a. In de regeling wordt onder “auteursrecht” verstaan het uitsluitend recht van de maker van een werk van letterkunde, wetenschap of kunst, of van diens rechtverkrijgenden, om dit openbaar te maken en te verveelvoudigen, behoudens de beperkingen bij wet gesteld. (art. 1 Auteurswet)

De Auteurswet 1912 noemt vele, uiteenlopende zaken die onder “werk” vallen, zoals boeken, kranten, tijdschriften, films, video, foto's, tekeningen, toneelstukken, muziekwerken. De wet geeft geen uitputtende opsomming.

- b. Het auteursrecht ontstaat “van rechtswege” d.w.z. dat vanaf het ontstaan van het werk er een exclusief beschikkingsrecht voor zijn maker is verbonden.

Het auteursrecht als exclusief beschikkingsrecht omvat o.m. de volgende rechten:

- beslissen over publicatie en verveelvoudiging van het werk;
- beslissen over het maken van kopieën, bewerkingen, vertalingen en vertalingen;
- ontvangen van een vergoeding voor overname van korte gedeelten in onderwijspublicaties;
- ontvangen van een vergoeding voor (wettelijk) toegestaan kopiëren;
- beslissen over wijzigingen in het werk.

Soms is de feitelijke maker niet de “juridische” maker d.w.z. eigenaar van het auteursrecht op het werk. Het kan zijn dat de feitelijke maker in dienst is genomen om het werk te maken; de werkgever is dan de juridische maker. (zie paragraaf 4.1)

Het auteursrecht eindigt 70 jaar na het overlijden van de maker, of - als een instelling de juridisch maker is - 70 jaar na publicatiedatum.

- c. Daarnaast worden in de regeling hieronder mede verstaan de aan het auteursrecht verwante rechten die in gevolge andere wet- of regelgeving, waaronder de Wet op de Naburige Rechten van 1 juli 1993, afzonderlijk beschermd worden.¹

2.2 Reikwijdte

De regeling bevat voorschriften ter bescherming van de rechten van:

- a. Derden, belanghebbenden buiten Hogeschool Utrecht (hierna onder 3);
- b. Personen binnen Hogeschool Utrecht (personeelsleden, studenten, hierna onder 4);
- c. De rechtspersoon Stichting Hogeschool Utrecht (hierna onder 5).

2.3 Uitgangspunten

De regeling heeft als eerste uitgangspunt de overeenkomsten die met de HBO-Raad als vertegenwoordiger van Hogeschool Utrecht of een van zijn rechtsvoorgangers zijn gesloten met vertegenwoordigers van belanghebbenden, auteurs en uitgevers, in de ruimste zin van het woord. Tweede uitgangspunt is daarbij dat voornoemde overeenkomsten hun geldigheid behouden, indien en zolang de door fusies in de uitgeverwereld noodzakelijk geworden regelingen van rechtsopvolging, bijvoorbeeld met betrekking tot de readerovereenkomsten, nog niet tot stand zijn gekomen. Inmiddels is de overeenkomst KNUB/HBO-Raad opgevolgd door de overeenkomst NUV en Stichting PRO/HBO-Raad (zie bijlage en www.cedar.nl/reprorecht).

¹ In de praktijk bleek dat de Auteurswet onvoldoende bescherming bood tegen schending van het auteursrecht door moderne beeld- en geluidsdragers (videoband, cassetteband, etc.). Met de invoering van de Wet op de Naburige Rechten is bijvoorbeeld het op video opnemen van een Tv-uitzending en het in het onderwijs gebruiken van de opname gebonden aan het geven van een billijke vergoeding aan de rechthebbende. De Wet op de Naburige Rechten stelt dus met name de – voordien discutabele – rechten van uitvoerenden veilig.

3 DE BESCHERMING VAN DERDEN, BELANGHEBBENDEN BUITEN HOGESCHOOL UTRECHT

3.1 Eigen gebruik

Personeelsleden en studenten van Hogeschool Utrecht mogen **ten behoeve van eigen studie en oefening**, zonder betaling van rechten en zonder toestemming van de auteursrechthebbende, **voor eigen gebruik** een beperkt aantal kopieën maken of laten maken. Het kopiëren van volledige werken is verboden tenzij het om gedeelten van uitverkochte, niet meer in herdruk verschijnende boeken gaat (artikel 16h lid 2 Auteurswet) Korte artikelen uit krant of tijdschrift mogen in hun geheel worden overgenomen. **Het aan anderen verstrekken van in dit kader (dus zonder betaling en toestemming) gemaakt kopieën is verboden.** Voor dit soort gebruik hoeft geen vergoeding te worden betaald.

3.2 Kopiëren ter toelichting bij het onderwijs

Docenten mogen, zonder voorafgaande toestemming, ten behoeve van hun onderwijs, kopieën maken of laten maken van delen van auteursrechtelijk beschermde werken.

Als daarbij sprake is van incidenteel en in zeer beperkte oplage kopiëren, dan mag dit zonder toestemming vooraf. Voor deze zgn. "losse" kopieën wordt jaarlijks op grond van een overeenkomst tussen HBO-raad en de Stichting Reprorecht (www.cedar.nl/reprorecht een afkoopsom betaald (*bijlage 1*).

3.3 Overname t.b.v. readers

Is sprake van een aantal gebundelde kopieën (reader) dan is dit slechts toegestaan als sprake is van een noodzakelijke aanvulling op ter beschikking staande leerboeken. Het volledig vervangen van leerboeken door deze "readers" is verboden. Ook bij de "reader" is sprake van een kopieerrecht zonder voorafgaande toestemming. Wordt gebruik gemaakt van dit recht dan is de z.g. "readerovereenkomst" van toepassing, die toeziet op een redelijke vergoeding aan de belanghebbende(n) middels een afkoopregeling.

Op grond van de bestaande afkoopregeling zijn zogenaamde korte opnames zonder meer toegestaan d.w.z. maximaal 10.0000 woorden (ca. 50 blz.) bij overname uit boeken en maximaal 8.000 woorden (ca. 20 blz.) bij overname uit tijdschriften.

Grafieken, tabellen en schema's tellen als 200 woorden of een halve bladzijde uit een dezelfde uitgaven mogen maximaal 25 van deze werken worden overgenomen.

Door een uitgever verzamelde en bewerkte jurisprudentie met inleidende samenvatting en annotaties wordt afgerekend per pagina. Hetzelfde geldt voor door een uitgever gebundelde en bewerkte wetgeving.

Publicaties op intranet (het netwerk waartoe alleen inschreven studenten en medewerkers toegang hebben) vallen onder hetzelfde regime als publicatie in readers.

Ook digitaal gebruik (bijv. in digitale readers) is afgekocht in de overeenkomst HBO en Stichting PRO/NUV.

De zgn. lange overnames (dus meer dan genoemde maxima) moeten altijd vooraf worden gemeld bij de Stichting PRO en daarvoor moet een afzonderlijke vergoeding worden betaald. Hetzelfde geldt voor alle overnames die op het internet worden geplaatst (dus niet intranet!).

De vergoeding wordt betaald in de vorm van een afkoopsom, waarvan de hoogte jaarlijks wordt vastgesteld op basis van het aantal ingeschreven studenten bij de bekostigde hogescholen. De afkoopsom wordt geïnd door de Stichting PRO, die in deze handelt op grond van een mandaat namens de rechthebbenden zowel in Nederland als in het buitenland.

In alle gevallen kan de Stichting PRO ten minste als bemiddelaar optreden, en is de Stichting PRO door het NUV aangewezen tevens toe te zien op de naleving van de readerovereenkomst.

Auteursrechten regeling HU OOS/JZ/16.111

De door de Stichting PRO gehanteerde standaardvoorwaarden zijn opgenomen als *bijlage 2*.

Een en ander vloeit voort uit de zgn. “readerovereenkomst”, die is gesloten tussen enerzijds de Nederlandse Uitgeversbond (het NUV) en de Stichting (International) Publishers Rights Organisation (Stichting PRO) en anderzijds de Vereniging van Hogescholen, HBO-Raad. De readerovereenkomst heeft zowel betrekking op korte overnames uit Nederlandse als buitenlandse uitgaven/publicaties.

De tekst van deze “readerovereenkomst” en een daarbij behorende toelichting zijn aan deze “Regeling auteursrechten Hogeschool Utrecht” toegevoegd als *bijlage 1*.

De readerovereenkomst en de standaardvoorwaarden zijn ook beschikbaar op www.cedar.nl/PRO.

3.4 Plagiaat

Over de regelgeving en het beleid van de HU met betrekking tot **het plegen van plagiaat** door studenten bij het schrijven van scripties, artikelen, werkstukken e.d. voor de opleiding het volgende.

Citeren uit andermans werk is géén overtreding van het auteursrecht (art. 15a Auteurswet). Maar wat is citeren? De overneming (het citaat) moet verband houden met de context waarin deze plaats heeft en als een wezenlijk deel van het geheel ervan worden beschouwd. Het citaat heeft ook een ondergeschikte functie. Daarvan is sprake als de overneming een inhoudelijk dienende functie heeft (overbrengen van een indruk, een toelichting of illustratie bij het betoog) en ook moet het citaat een relatief beperkte omvang hebben.

Een andere voorwaarde is dat het werk waaruit geciteerd wordt rechtmatig openbaar is gemaakt, is gepubliceerd. Voorkomen moet worden dat men inbreuk maakt op het openbaarmakingrecht van de maker, de eigenaar van het auteursrecht. Het is daarom gebruikelijk, dat bij citaten de bronvermelding wordt aangegeven in de tekst.

(Bron: Gebruik van auteursrechtelijk beschermd materiaal in de Digitale Studentenboekerij, nota Open Universiteit)

Houdt men zich niet aan de voorwaarden van het *citeren* dan kan er sprake zijn van plagiaat.

Plagiaat (art. 13 en 14 Auteurswet):

het uitgeven of publiceren van een werk van een ander alsof het de zijne is (‘letterdieverij’). Het gaat veelal gepaard met inbreuk op het auteursrecht van die ander; vereist is het ontbreken van bronvermelding resp. overneming van een aanzienlijk groter stuk van anderen dan door de bronvermelding is aangegeven.

N.B. publiceren moet ruim worden uitgelegd d.w.z. het schrijven van en ter beoordeling aanbieden van een scriptie of verslag, die voor de opleiding wordt gemaakt, wordt ook beschouwd als ‘publiceren c.q. openbaar maken’.

Wat als nu een student over de schreef gaat?

Het overnemen van werk van anderen in scripties en verslagen e.d. en dat vervolgens als eigen werk presenteren (plagiaat dus) wordt beschouwd als een “onregelmatigheid” in de zin van art. 25 Onderwijs- en examenreglement HU (bacheloropleidingen).

De examinerator c.q. examencommissie beoordeelt of van een onregelmatigheid sprake is; er kan vervolgens een sanctie worden opgelegd, die wel moet passen bij de overtreding. De student kan tegen de opgelegde maatregel/sanctie beroep instellen bij het College van Beroep van de HU.

Volgens jurisprudentie van het College van beroep moet de examencommissie aantonen dat de student zich ‘schuldig’ heeft gemaakt aan een onregelmatigheid d.w.z. in dit geval dat de student zich ervan bewust moet zijn geweest dat werk van een ander wordt overgenomen.

3.5 Nieuwe Auteurswet (m.i.v. 2004)

De Auteurswet bevat twee nieuwe regels, die met name van belang zijn voor bibliotheken c.q. mediatheken.

1. Het *op een besloten netwerk beschikbaar stellen van een werk* in een voor openbaar ingerichte ruimten ten behoeve van onderzoek of privé-studie wordt niet beschouwd als een inbreuk op het auteursrecht (art. 15h Auteurswet).
Deze bepaling sluit aan bij de gegroeide praktijk dat het enkel ter beschikking stellen van boeken en tijdschriften voor raadpleging ter plaatsing niet als uitlening wordt beschouwd. Hierdoor is het ook toegestaan auteursrechtelijk beschermd werk via speciale terminals in de mediatheek aan het publiek beschikbaar te stellen voorzover dat materiaal deel uitmaakt van de collectie van de instelling. Deze uitzondering betreft in principe alleen het raadplegen en heeft géén betrekking op downloaden!
Op grond van artikel 16b Auteurswet is het toegestaan een zogenaamde **thuiskopie** te maken ten behoeve van studie en alleen voor gebruik door degene, die de kopie maakt, dus de student of medewerker. Er zijn wel enkele voorwaarden aan verbonden: 1. er mogen slechts enkele exemplaren worden gekopieerd of geprint (2-3 ex.) 2. de thuiskopie is bestemd voor eigen gebruik of studie, 3. de kopie mag in opdracht zijn gemaakt. De regels van de thuiskopie gelden echter niet voor muziek! Daarvoor moet wel een aparte vergoeding worden betaald.
De nieuwe regel geldt ook met betrekking tot software, dat in bezit is van de mediatheek/bibliotheek. Maar dit mag niet vanaf de thuiswerkplek geraadpleegd worden. Dit kan alleen op basis van een licentieovereenkomst met de uitgever, en uiteraard tegen betaling.
2. Het is toegestaan een zgn. *preserveringskopie of archiefkopie* van een werk te maken. Een dergelijke kopie mag worden gemaakt om het werk voor verval te behoeden, en niet ten behoeve van commerciële en economische doeleinden. Het te kopiëren werk moet ook reeds tot de collectie van de instelling behoren. (artikel 16n Auteurswet)

De nieuwe Auteurswet (artikel 16c) staat toe dat de individuele gebruiker een *privékopie* in het digitale domein maakt (diskette, cassette, cd-rom). Hij/zij moet de kopie zelf vervaardigen of laten vervaardigen en moet dienen voor eigen gebruik en zonder commercieel oogmerk.

In de nieuwe Auteurswet (artikel 16a) is vastgelegd dat voor *reportages van actuele gebeurtenissen* een korte opname, weergave en mededeling ervan in het openbaar in een foto-, film-, radio- en televisierapportage is toegestaan. Wel moet zoveel mogelijk de bron alsmede de naam van de maker worden vermeld.

3.6 Naburige rechten

Naburige rechten lijken erg op auteursrecht (zijn daar naburig aan) en beschermen het werk van uitvoerende kunstenaars (musici, artiesten, toneelspelers, acteurs), platenmaatschappijen en de omroep. Naburige rechten regelen eigenlijk hetzelfde als het auteursrecht, namelijk dat de uitvoerende kunstenaars, platenmaatschappijen en omroepen geld kunnen (terug)verdienen met hun werk. Ook hun toestemming is nodig als anderen hun werk willen gebruiken, zodat ze enige zeggenschap houden over wat ze gemaakt hebben. Vaak zijn er dan twee partijen bij betrokken: een werk is gemaakt door een auteur, componist, tekstdichter (auteursrecht) en wordt vervolgens uitgevoerd door uitvoerende kunstenaars (naburig recht).

4 BESCHERMING VAN AUTEURSRECHTEN VAN PERSONEN BINNEN DE HOGESCHOOL (PERSONEELSLEDEN, STUDENTEN)

4.1

Auteursrechten behoren toe aan Hogeschool Utrecht indien zij betrekking hebben op een werk dat door een personeelslid, op eigen initiatief dan wel in opdracht van Hogeschool Utrecht, **in het kader van zijn aanstelling** is gemaakt. (art. 7 Auteurswet en art. E-7 CAO-HBO)

4.2

Een personeelslid dat van mening is dat een werk weliswaar geheel of gedeeltelijk is vervaardigd in het kader van zijn aanstelling, doch dat de rechten niettemin bij hem zouden moeten berusten, kan – voordat publicatie plaats vindt – aan de instituutsdirecteur, dienstdirecteur of directeur Kenniscentrum verzoeken een overeenkomst te sluiten, waarin is vastgelegd dat de auteursrechten geheel of gedeeltelijk bij het personeelslid zullen berusten. De betreffende instituutsdirecteur, dienstdirecteur of directeur Kenniscentrum is gehouden om – eventueel na het inwinnen van juridisch advies – in redelijkheid en met inachtneming van de in het geding zijnde belangen – **binnen zes weken** op dit verzoek te beslissen.

4.3

Indien een personeelslid **niet rechtstreeks uit zijn functie voortvloeiend**, een werk tot stand brengt, berusten de rechten bij hem en niet bij de werkgever. Als dit werk tot stand komt op basis van deskundigheid die de auteur mede in de uitoefening van zijn functie heeft verkregen dan tast dit zijn auteursrecht niet aan. Ook toetsing van het te publiceren materiaal in Hogeschool Utrecht maakt deze daarmee nog niet rechthebbend.

4.4

Ter vermijding van conflicten wordt belanghebbenden geadviseerd om ook in deze gevallen een overeenkomst als hierboven in 4.2. genoemd te sluiten.

4.5

Voor readers geldt te allen tijde:

- Het auteursrecht berust bij de respectievelijke auteurs van de samenstellende delen. Indien de reader als geheel, door verbindende teksten, afzonderlijke toelichtingen, nieuwe teksten of andere omstandigheden, opnieuw moet worden aangemerkt als “een werk van letterkunde, wetenschap of kunst” dan berust het auteursrecht bij Hogeschool Utrecht, omdat een docent wordt geacht een reader altijd te vervaardigen “in de uitoefening van zijn functie.” Hogeschool Utrecht kan besluiten de naam of namen van de samenstellers van readers op het titelblad, dan wel elders, te vermelden, een dergelijke vermelding vestigt echter geen auteursrecht.
- Bij verkoop van readers aan studenten is de kostprijs, met inbegrip van de auteursrechtelijke vergoedingen het uitgangspunt. Indien het instituut een beperkte opslagregeling noodzakelijk vindt, dan mag deze opslag niet ten goede komen aan een of meer docenten die de reader samenstelden.

4.6

Studenten die in het kader van hun studie een werk tot stand brengen dat in principe door het auteursrecht is beschermd – te denken valt daarbij o.a. aan scripties en afstudeerverslagen – verkrijgen het auteursrecht op dit werk, tenzij door Hogeschool Utrecht en de betrokken student tevoren anders is overeengekomen.

5 Bescherming van de rechten van de Stichting Hogeschool Utrecht

5.1

De natuurlijke persoon of de rechtspersoon die moet worden beschouwd als de maker van enig werk van letterkunde, wetenschap of kunst, behoeft geen bijzonder maatregelen te nemen om het auteursrecht op het betreffende werk te verkrijgen. Als de Hogeschool Utrecht op grond van de wet het auteursrecht bezit, is het daarom niet noodzakelijk om het bezit van deze rechten expliciet in alle publicaties te vermelden.

5.2

Niettemin wordt de instituten aanbevolen om ter vermijding van elk misverstand en ter afbakening van de juridische positie, in de instituutsregelingen bij elke publicatie op te nemen dat het auteursrecht (copyright) behoort bij Hogeschool Utrecht.

5.3

Het leggen van de auteursrecht bij instituten van Hogeschool Utrecht is niet mogelijk omdat deze geen rechtspersoonlijkheid bezitten.

5.4

Wel is mogelijk, dat bijvoorbeeld bij een overeenkomst als bedoeld in 4.2 of 4.6, naast Hogeschool Utrecht een of meer natuurlijke personen als auteursrechthebbers worden genoemd.

5.5

Hogeschool Utrecht kan in en buiten rechte al de maatregelen nemen die kunnen dienen tot het handhaven van de haar toekomende rechten op grond vanuit de Auteurswet, de Wet op de Naburige Rechten, Databankenwet en aanvullende wetgeving met betrekking tot digitale technieken.

Bronvermelding: Voor enkele korte gedeelten uit deze regeling is gebruik gemaakt van Juridische tekstensite van de Universiteit Utrecht

URL: www.HU.nl/studenten/rechten en plichten

Vorige versie:

Auteursrechtregeling HU SZ/J/10.001

Betrokken organisaties:

- Stichting Reprorecht, voor het kopiëren van auteursrechtelijk beschermd werk;
- BUMA, voor het muziekauteursrecht van componisten en tekstdichters;
- SENA, voor de naburige rechten van uitvoerende muzikanten en producenten;
- Videma, voor de auteursrechtelijke toestemming voor het vertonen van videofilms.

Bijlagen

1. Overeenkomst voor de overname van korte auteursrechtelijk beschermde werken en van (korte) gedeelten uit auteursrechtelijk beschermde werken in onderwijspublicaties van hogescholen, waaronder readers ('readerovereenkomst');
2. Standaardvoorwaarden Stichting PRO.